

POVIJESNI TEKSTIL – UPUTE ZA TRANSPORT, IZLAGANJE I ČUVANJE¹

Maria Theresia Worchr²

Uvod

Povijesni tekstil pripada skupini najosjetljivijih muzejskih dobara. Često se nalazi u lošem stanju očuvanosti, koje se jednim dijelom može pripisati korištenju, ali i različitim drugim utjecajima, kao što je, na primjer, nestručno pohranjivanje, kojemu je tijekom dužeg vremenskog razdoblja tekstil bio izložen. Na taj način nastala oštećenja u pravilu su razlogom brzog propadanja predmeta.

Želimo li se tome suprotstaviti i povijesnome tekstilu što je moguće više produžiti životni vijek, moramo se prihvatiti zahvata koji uništavanje materijala usporavaju, a daljnje štete isključuju. Osim toga, u postupanju s tekstilom bilo bi neophodno pridržavati se čitavoga niza važnih konzervatorskih temelja. To ne vrijedi samo općenito za rukovanje, već i za transport, muzejsku prezentaciju i čuvanje u depoima. U tekstu koji slijedi skupljeni su internacionalno priznati praktični savjeti.

Rukovanje

Transport u kući

U osnovi je važno da se povijesni tekstil premješta i prenosi što je manje moguće. Pri nezaobilaznim transportima potrebno je izbjeći svaku tréšnju. Prije namjeravanog transporta preporučuje se provjera predvidivo spornih mjesta.

Za neposredan kontakt, na primjer, za preuzimanje nekog tekstilnog dijela, potrebno je na ruke navući pamučne rukavice. Da su ruke pritom čiste i oslobođene nakita – sasvim je u prirodi stvari.

Same predmete trebalo bi doticati samo, ako je to moguće, na njihovim nosivim konstrukcijama. Za transport treba odabrati čvrstu, na klizanje otpornu podlogu, na kojoj dio tekstila može ležati pravilno. Radi sigurnosti poliježe se preko tekstila i prekrivka, koja, međutim, neće pritiskati.

Transport izvan kuće

Ako se povijesni tekstil daje izvan kuće, prethodno je potrebno provjeriti kojim će utjecajima predmeti biti izloženi. U svakom je slučaju neophodna precizna obavijest o mogućnostima i konzervatorskim okvirnim uvjetima. U slučaju izložbe u danim

je okolnostima razumno na samom mjestu kontrolirati prostorne i klimatske odnose. Nadalje se preporučuje ispisivanje zapisnika o primopredaji.

Pakiranje i transport smije izvoditi samo školovano osoblje. Transportne kutije trebaju biti sastavljene od neštetnoga materijala, moraju se čvrsto zatvarati i pritom biti dobro izolirane. Dugotrajni transporti izvode se samo sa zračnim i klimatiziranim vozilima. Ako tijekom vožnje nije moguća klimatizacija, preporučuje se, nakon dolaska u određeno mjesto, dvadesetčetverosatno aklimatiziranje zatvorene kutije.

Transport u slučaju katastrofe

Za potrebe zaštite u slučaju katastrofe potrebno je izraditi plan pohrane, koji sadržava točne upute i smjernice ponašanja. Svrhovitima su se pokazale povremene vježbe pohranjivanja. Oštećenja od vode, do kojih može doći u slučaju požara – gašenjem, mogu se zaustaviti pohranom eksponata u škrinju za duboko smrzavanje.

Muzejska prezentacija

Općenito

U osnovi bi svaki predmet trebao biti opisan na kartotečnoj kartici ili na neki sličan način i pritom dobiti inventarni broj. Ovaj je broj najprimjerenije pričvrstiti na lako pristupačno mjesto. U tu svrhu ispisuje se čitko, i to tintom otpornom na starenje materijala podloge, podjednako primjeren svrsi, prišiven na predmet. Pritom treba osigurati da povijesni dio tekstila prišivanjem inventarnog broja ne bude izložen opterećenju, niti kemijskim, mehaničkim ili estetskim utjecajima, te da se bez oštećenja predmeta može ponovno otkloniti.

Prezentacija

Povijesni se tekstil u osnovi ne bi smio primjenjivati kao dekoracija. Eksponate, nadalje, nikada ne bi trebalo nabirati, drapirati i presavijati, kao ni pričvršćivati pribadačom, spajati "klamanjem"³ ili lijepiti. Na njih, konačno, ne bi trebalo stavljati ili polijegati nikakve druge predmete.

Plošne eksponate trebalo bi pravilno pružiti ili na kosu plohu fiksirati. Krhak, odnosno tanak i lomljiv tekstil pritom ne bi smio biti obložen staklom, s obzirom na pritisak koji takva podloga proizvodi. K tome, postoji opasnost da se na donjoj površini stakla kondenzira vlaga, koja može potaknuti daljnje procese oštećivanja.

Izložbene dijelove velikih dimenzija trebalo bi montirati tako da nema zatezanja. Prema potrebi moguće ih je djelomično uviti, ali nikada pretvarati u nabore. Eksponate naglašene prostorne

*Dvorac u Seehofu pokraj Bamberga u Bavarskoj
Nekadašnja ljetna rezidencija bamberskih biskupa, a sada područno sjedište
Bavarskog zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika u Münchenu i
restauratorske radionice za restauriranje tekstila
Snimila: Mirela Ramljak Purgar*

protežnosti valjalo bi poleći na odgovarajući nosač. Prezentaciju primjerenu predmetima morali bi planirati i izvoditi uvijek i samo stručnjaci.

Osvjetljenje

Važnu ulogu u pripremi prezentacije ima osvjetljenje. Svjetlo je odgovorno za čitav niz procesa oštećivanja. Zato bi osvjetljenje tekstilnih predmeta, mjereno neposredno na njima samima, trebalo reducirati na otprilike 50 luksa. Budući da je dnevno svjetlo teško regulirati, za prezentaciju su pogodniji zatamnjeni prostori bez prozorski otvora, osvijetljeni umjetnim svjetlom. O tome kakva je svjetlosna energija potrebna, odlučuje se pri svakom pojedinačnom predmetu, uzimajući u obzir potrebnu izražajnost boja. Pri izboru svjetlosnih tijela osobito bi trebalo obratiti pozornost na infracrvene i ultraljubičaste zrake. Ako ih nije moguće izbjeći, potrebno je umetnuti filtere koji takva zračenja eliminiraju.

Klimatiziranje

Budući da stalna izmjena temperature i vlažnosti zraka uzrokuje zamor materijala u prostorima za izlaganje i pohranjivanje ne bi smjelo biti jačih klimatskih pomaka. Klima bi morala biti, koliko je to moguće, konstantna, pokazujući vrijednosti od otprilike 50-55% relativne vlage pri prostornoj temperaturi do maksimalno 18 °C. Vlaga zraka veća od 65% pospješuje rast mikroorganizama. Manje razlike u vlazi u području normalnoga (45-60%) mogu se izjednačiti tako da se u uređenju prostora primijene higroskopi materijali. Trajno ostvarive optimalne vrijednosti moguće je, naprotiv, postići samo uz pomoć automatski baždarenih ovlaživača i odvlaživača zraka.

Kako je pri klimatiziranju potrebno uzeti u obzir brojne faktore, kao što su karakteristike mjesta i kompleksni fizikalni odnosi, ne postoje shematska rješenja. Stoga je u tim pitanjima potrebno zatražiti savjet Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika (savezne države Bavarske, u Münchenu, op. p.), odnosno od te ustanove preporučenih stručnjaka.

Neovisno o tome postoje i preventivne mjere koje pomažu u sprečavanju nastanka većih količina vode ili vodene pare u izložbenom prostoru. Tako bi u osnovnoj brizi o prostoru trebalo izbjegavati svako mokro čišćenje podne površine. Prozore bi se radi zračenja moglo otvarati samo u slučaju da su vanjska i unutrašnja temperatura približno podjednake. Nikako se ne bi smjelo vlažan izvanjski zrak pripustiti u bitno hladniji izložbeni prostor. Preporuča se da se prostorna klima promatra i kontrolira uz pomoć termo-higrografa. Na taj način najbrže se primaju objektivni podaci o klimatskim promjenama, čijim se uzrocima može ući u trag. Ako se visoka vlažnost zraka ne može pripisati utjecajima godišnjega doba ili građevinskog sklopa, već ona proizlazi iz korištenja, broj posjetitelja izložbe mora se ograničiti. Ako uređenje klime nije moguće, ili ako je eksponatima radi očuvanja potrebno osigurati različite klimatske uvjete, za prezentaciju je potrebno odabrati zatvorene sisteme zastakljenja vitrina sa zasebno osiguranim mikroklimatskim uvjetima. Ako se prostor zrači i odzračuje na umjetan način, prašina i nečistoće zraka moraju se pročititi kroz filter. Podne obloge također bi trebale sadržavati svojstva upijanja prašine.

Oblikovanje vitrina

Osjetljivost povijesnoga tekstila dopušta prezentaciju samo onda, kada su predmeti zaštićeni od prašine, štetočina, krade i doticanja bez ovlaštenja. U praksi je takva zaštita ostvarena samo kada su eksponati čuvani u čvrsto zatvorenim vitrinama, nepodložni trešnji. Ovi materijali, baš kao i svi ostali materijali u funkciji izlaganja, moraju biti usklađeni s mjesnom klimatskom situacijom. Jedna negrijana crkva može pokazivati u godišnjem prosjeku relativnu vlažnost zraka od 80%. U takvom bi slučaju

higroskopni materijali u vitrinama povećali opasnost od plijesni, s obzirom na to da tekstilni eksponati zadržavaju "vlažnost" koja je u tkanju bila sadržana. U prostoru klimatiziranom prema propisima, takva opasnost, naravno, ne postoji.

Pri postavljanju vitrina mora se pripaziti na osiguranje protoka zraka, jer se u protivnome u zaštićenim područjima stvaraju mikroklimatski uvjeti koje nije moguće kontrolirati. S tim je u vezi važno osigurati dodatan odmak od poda i susjednih zidova. Pomične vitrine, na primjer, za studijske zbirke, morale bi poslužiti svrsi na način pokretnih podloga, čija je stabilnost zajamčena. Sadržaj svake takve police/ladice mora bi biti zaštićen pokrivanjem.

Kako se zatvoreni prostor vitrine ne bi zagrijao, osvjetljenje bi uvijek trebalo biti na izvanjskoj strani, te na izmjerenoj udaljenosti od eksponata.

Neovisno o klimi, vitrine bi se trebale sastojati od konzervatorski neprijepornih, provjerljivo neutralnih materijala. Drvo pod utjecajem vlage zraka, sadržava i emitira ugljične kiseline kao što su octena i mravlja kiselina, te organske spojeve kao što su metanol, formaldehid i metilacetat. Stoga se izuzetno korozivne vrste drva, kao što su hrast, kesten i breza, ne bi smjele koristiti. Primjerenije su neobrađene vrste drva, kao što su bor ili smreka, odnosno afričke vrste kao što su mahagonij, Douglasova jela, brijest i tikovina.

Zbog uštede, često se pribjegava sintetičnome drvu. Posrijedi su prije svega stolarske ploče i "šperploče", lijepljene fenolformaldehidom. Nešto su lošije, ali još uvijek primjenjive, elastične ploče tzv. ploče V-100 (npr. Novopan V 100 FF). Klasifikacija izlučivanja, kao što je "E 1", ništa ne govore o kiselosti lijepljenoga drva.

Kao zapreka štetnim plinovima oslobođenim iz drvenoga materijala mogu poslužiti premazi melanimom, pod pretpostavkom da su bridovi i spojne šupljine čvrsto zatvoreni. Isto vrijedi i za poliuretanske lakove (PU-lak), kojima pripadaju, npr. tzv. DD-lakovi (DD = Desmodur/Desmofen), kao i dvokomponentni lakovi koji sadrže smole epoksida. Dijelovi koji su premazani ovim lakovima, moraju se prije korištenja sušiti šest mjeseci.

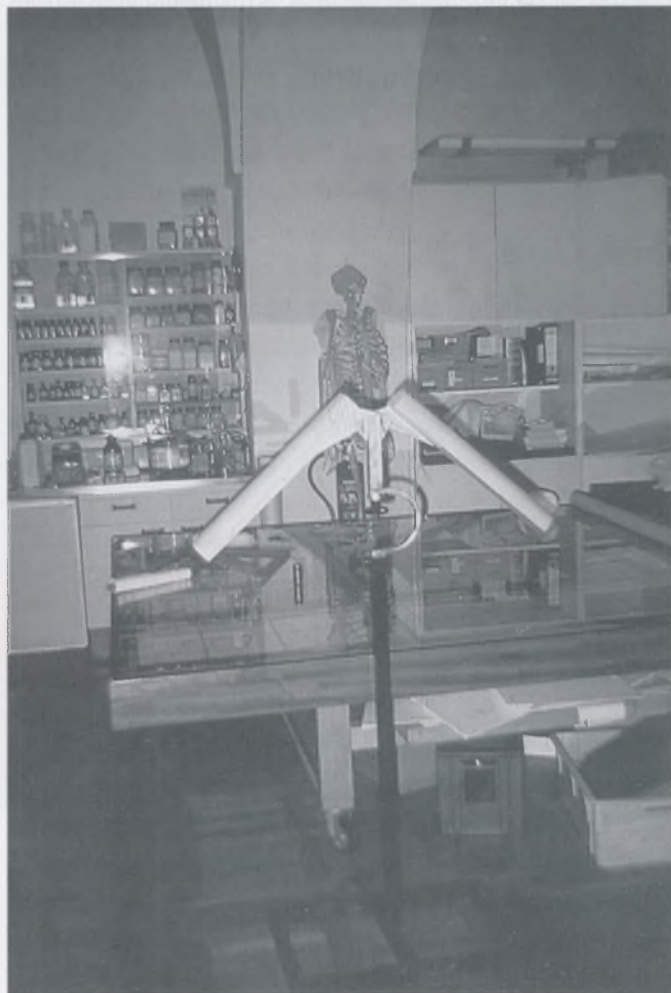
Pritom se mora oštro upozoriti na lakove proizvedene od uljnih, na prirodnim smolama temeljenih sastojaka, kao i uljem modificirane boje, s obzirom na to da starenjem oslobađaju organske kiseline i aldehide. Lakovi proizvedeni na bazi PVC-a mogu odvojiti solne kiseline.

Naprotiv, lateks-boje ili disperzijske boje, poput akrilata i vinil-akril-kopolimera, ne tvore nikakvu djelotvornu obranu protiv štetnih plinova. Njihova aktivnost disanja i higroskopnost mogu, štoviše, povisiti količinu oslobođenog formaldehida. S obzirom da polivinilni acetati oslobađaju octenu kiselinu, za premaze su

primjereniji samo akrilati. Kako bi se rizik smanjio na minimum, sve bi recepture industrijski proizvedenih lakova i boja trebalo provjeriti s obzirom na korozivne dodane materijale poput omekšivača, apsorbera UV-zraka, matirajućih sredstava, procesnih sredstava, sredstava za brušenje, sikativa, sredstava za mrežno vezivanje, biocida i drugog.

Za učvršćivanje i lijepljenje ne bi se smjeli upotrebljavati proizvodi na vulkaniziranoj, sintetičnoj ili prirodnoj gumenoj bazi, već isključivo neutralno vezan ("umrežen") silikon. Kao ljepljiva mogu poslužiti i akrilati i celulozni eter, dok polivinil-acetati i polivinil-kloridi nisu upotrebiti, s obzirom da pri starenju oslobađaju kiseline.

U umjetno zračenim vitrinama moraju se predvidjeti aktivni filtri ugljika. Čuvanje u zatvorenim vitrinama zahtijeva i prethodnu kontrolu eksponata s obzirom na odvajanje štetnih tvari (vidi: Pietsch).

*Restauratorska radionica za tekstil u Seehofu: stojeća zglobna vješalica za odgovarajuće odlaganje povijesnog tekstila iznadena prema projektu gospode Worch
snimila: Mirela Ramljak Purgar*

Čuvanje u spremištu

Općenito

Materijal koji se čuva u spremištu treba izvana vidljivo označiti inventarnim brojem. Crno-bijele fotografije olakšavaju identifikaciju spremljenih objekata, kada su nalijepljene na izvanjskoj strani spremišnoga materijala.

Uvjeti u spremišnim prostorima

Prostori s velikim klimatskim pomacima općenito su neprikladni za pohranu umjetničkih predmeta. Ovdje se ubrajaju, primjerice, neizolirana potkrovlja i podrumi. Dok u prvima postoji opasnost od požara, u neprikladno smještenim podrumskim prostorima mora se računati na vlagu, ponekad i vodu samu. Za spremišta povijesnoga tekstila puno su primjereniji higijenski, od prašine slobodni prostori s temperaturom do 16 °C i relativnom vlagom zraka od 50% u kojim se uvjetima prostorna klima može održavati konstantno. Zračenje takvih prostora moralo bi se odvijati samo posredstvom uređaja za filtriranje. Minimum cirkulacije zraka omogućuje stropni ventilator. Spremišni prostori, nadalje, moraju biti zamračeni. Prozore bi trebalo presvući mrežama što štite od insekata. Ogrebotine, pukotine i podnožja (Fussleisten) trebalo bi obraditi kontaktnim insekticidima.

Osnove pohrane

Sav bi povijesni tekstil trebalo složiti prema nekadašnjoj funkciji i odvojiti od ostaloga muzejskog dobra. Načelno treba smjerati čuvanju u kartonima zaštićenim od prašine ili plitkim ladicama. Za smještaj treba odabrati pregledne, pristupačne regalne sisteme ili ormare od drva ili metala. Koji su materijali najprimjereniji, ovisi, kako je napomenuto, o klimatskim uvjetima prostora. Kriteriji odabira u principu su podjednaki kao oni pri odabiru vitrina. U klimatski nestabilnom prostoru neprimjereni su, primjerice, čvrsto zatvoreni metalni ormari: oni pospješuju stvaranje kondenzirane vode, a time, konačno, i stvaranje plijesni. Prije svega je važno da su svi u depou primijenjeni materijali u pogledu kemijskih svojstava bez pufera,⁴ kao i bez kiselina i klora. Nadalje, ti materijali ne bi smjeli emitirati štetne tvari na okolni prostor. Već otprije postojeći materijal morao bi, u slučaju potrebe, sadržavati pufer ili na površini biti učvršćen DD lakovima.

Tekstilni bi dijelovi morali biti smješteni, ako je to ikako moguće, pojedinačno i to pokriveni i učvršćeni, bezkislinskim i bezklornim svilenim papirom bez pufera. Za tekstil koji se čuva tako da visi obješen, primjenjuju se jastučićima oblikovane vješalice. U svrhu zaštite od prašine i mehaničkih oštećenja takvi bi predmeti trebali biti presvućeni pokrivačima od tkanja. U

svim tim slučajevima ne bi smjele biti upotrijebljene pribadače, spajalice i ljepila.

Plošni tekstil može se naviti oko valjaka od ljepeke, tako da je licem okrenut vanjskoj strani, i, ako je moguće, u smjeru osnove. Pritom je nezaobilazan papirni umetak. Prednost treba dati valjcima većeg promjera. Moguće je primijeniti i horizontalno vješanje na prečke. U tom je pak slučaju nužno povremeno okretanje.

Zatvorene plastične vreće ne bi se smjele koristiti, jer se pojavljuje kondenzna vlaga i stvara plijesan. Isto vrijedi i za folije koje sadržavaju tzv. omekšivače, s obzirom na to da oni ostaju kemijski aktivnima. Folije bez omekšivača, naprotiv, statički privlače prljavštinu.

Zaštita od štetočina

Smještajni se prostori u pravilnim vremenskim razmacima moraju kontrolirati zbog mogućih životinjskih nametnika. Pozornost prije svega treba usmjeriti na nepristupačnim mjestima. Treba pripaziti na pojavu ličinki, jajašca i izmeta. S tim u vezi preporuča se da se pohranjeni predmeti istraže na mjestima tragova oštećenja i ugriza, prije svega na šavovima i obrubima. Zamke sa zavaravajućim tkanjima (feromonima) ne služe samo uništenju štetočina, već i olakšavaju kontrolu, jer pomoću njih možemo otkriti jačinu zahvaćenosti nametom. U svrhu sprečavanja sve bi predmete trebalo smjestiti u odmaku od poda. Pojedinačni "pristupi" morali bi ostati u nekoj vrsti "karantene", a ukupnu bi zahvaćenost trebalo istražiti. Očišćeni su dijelovi otporniji spram napada štetočina.

Zahvaćene predmete valja što prije odvojiti od ostalih predmeta iz zbirke. Apsolutno higijenski uvjeti i optimalan, to znači relativno hladan i suh prostor, predstavljaju daljnje privremene mjere za sprečavanje širenja opasnosti. Istodobno se time priječi daljnje nastajanje plijesni.

Ako se utvrdi neko ograničeno područje nameta, najbolje je odmah ga mehanički ukloniti, jer kemijska sredstva poput insekticida, već oštećeni materijal snažno napadaju. Ako se ipak upotreba takvih sredstava ne može spriječiti, neophodno je pridržavati se pravila o sigurnosti i doziranju. Nikako se, međutim, tkanine ne bi smjele tretirati direktno insekticidima. S druge strane, ako primijetimo veću, obuhvatniju zahvaćenost štetočinama, trebali bismo odmah uposliti iskusnu tvrtku za suzbijanje nametnika. Zapisnički bi trebalo utvrditi vrstu suzbijanja, upotrijebljena sredstva i njihovo doziranje.

Literatura:

Anonymus: Umgang mit Dingen. Landesstelle für die Betreuung der nichtstaatlichen Museen beim Bayerischen Landesamt für Denkmalpflege, München, 1992. Peter Brimblecombe: The composition

of museums atmospheres. Atmospheric Environment, Vol. 24 B, No 1, 1990.; str. 1-8.
Canadian Conservation Institute, 1030 Innes Rd., Ottawa, Canada, K1A 0M8.

W. A. Oddy: An unsuspected danger in display. Museums Journal 73 (1), 1973.; str. 27-28.

Annik Pietsch: Vitrinewerkstoffe und ihre Gefahre für Museumsobjekte. Zeitschrift des Rheinischen Museumsamts Brauweiler Nr. 59, Köln, 1994.

Rat der Sachverständigen für Umweltfragen: Luftverunreinigungen in Innenräumen. Sondergutachten, Mai 1987, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart.

Christoph Waller: Anbringen von Inventarummern – Methoden und Materialien. Mitteilungsblatt des Museumverbands Niedersachsen und Bremen Nr. 45, Hannover, August 1993; str. 53-63.

Biljeske:

1. Maria Theresia Worch, Historische Textilien, Hinweise Für Transport, Ausstellung und Aufbewahrung, u: Arbeitsblätter des Bayerischen Landesamtes für Denkmalpflege, prosinac 1995., str. 1-4.

Tekst je objavljen u okviru serije izdanja Bavarskog zavoda pod nazivom "Radni listovi". Njihov sadržaj proizlazi iz Zakonom (Bavarskim zakonom o zaštiti spomenika) propisane savjetodavne funkcije restauratora u službi zaštite spomenika spram zaštićenoga povijesnoga tekstila (upisom u Listu spomenika), odnosno spram muzejski čuvanoga dobra. Sprega službe zaštite spomenika s muzejskom službom u tom je kontekstu to zanimljivija što tzv. Služba nedržavnih muzeja čini zaseban odjel unutar Bavarskog zavoda.

2. Gospođa Maria Theresia Worch Voditeljica je Odjela za restauriranje tekstila pri Restauratorskim radionicama Bavarskog zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika u Münchenu.
3. U izvorniku – "takkern"; glagol se upotrebljava u značenju kakvo na hrvatskom ima riječ njemačkog porijekla – "klamati" od "klammer" (zagrada): kvačica, pritegača, skobica, spojka, spojnica, spajalica, žabica; malen predmet od žice koji služi za spajanje listova papira. Vidi: B. Klaić, Rječnik stranih riječi, Zagreb, 1978., str. 693.
4. Puffer, od engl. buffer – odbijač, odbojnik, tanjur između vagona; riječ u izvorniku upotrijebljena u glagolskom, trpnom obliku – "ungepuffert", u značenju "mješavine kemijskih tvari sposobnih da se odupru promjeni kemijskih reakcija sredine u kojoj se nalaze", kako B. Klaić navodi uz riječ izvedenu u hrvatskom jeziku – "pufer". Vidi: B. Klaić, Rječnik stranih riječi, str 1112. Kutije od "bez kiselinke" valovite ljepljenke proizvođača "Walter Klug & Co." npr. sadržava takvu otopinu od minimalno 3% kalcijeva karbonata; upotrijebljene su za pohranu misnog ruha.

S njemačkog prevela:
Mirela Ramljak Purgar

RESTAURACIJA PORTRETA OBITELJI ANDREIS

Danka Radić
Muzej grada Trogira
Trogir

U Muzeju grada Trogira čuvaju se četiri ovalna portreta obitelji Andreis, koje je jedan od osnivača, prvi kustos i ravnatelj Muzeja grada Trogira Mirko Slade Šilović otkupio od gospođe Irene Lisičić u Splitu.¹ Sva četiri portreta, nastala u Veneciji, djelo su nepoznatoga mletačkoga slikara s kraja XVII. stoljeća, tj. iz 1698. godine. Iz istoga vremena su i izrezbareni i pravom pozlatom pozlačeni okviri uređeni biljnim i cvjetnim motivima. Slike su radene tehnikom ulja na platnu i vrijedna su djela slikarstva s kraja seicenta. Za Hrvatsku kulturnu baštinu posebno su značajna zbog toga što prikazuju članove istaknute trogirске plemićke obitelji Andreis: Ivana Franu Andreisa, Antoniju Andreis, te Jakova Andreisa i Luciju Andreis rođenu Marković, tj. oca i majku male Antonije Andreis.²

Andreisevi portreti bili su u vrlo lošem stanju, tako da takav stupanj očuvanosti uopće nije bio primjeren za izlaganje (posebice oni koji prikazuju Ivana Franu Andreisa i Antoniju Andreis). Početkom ovoga stoljeća su amaterski, nestručno popravljani, na način da je taj popravak u stvari oštetio izvorni slikani sloj. Originalnoj boji prijetila je opasnost isipanja, lak je u velikoj mjeri oksidirao (potamnio), te s prljavštinom koja se je s vremenom nataložila, slike su izgledale sasvim neugledno. Na pozadinu je bilo ulijepljeno novo platno koje je pokrivalo izvorne natpise koji tumače podatke iz života portretiranih likova. Ukrasni okviri bili su preslikani, oštećeni i crvotočni, u spojevima su se odvojili, mnogi dijelovi su nestali, pozlata potamnijela i dosta oštećena. Ovakvo stanje zahtijevalo je potpunu i stručnu restauraciju s najnovijim suvremenim metodama, tj. slikama vratiti njihovu ljepotu i sačuvati ih za buduće generacije. Dakle, trebalo je izvršiti dezinsekciju i konzervaciju drva, nestale i oštećene dijelove rekonstruirati, a pozlati vratiti izvorni sjaj i izvršiti pozlačivanje na mjestima gdje je to potrebno. Restauratorski zahvat obuhvatio je sve faze potrebite da se djela primjerenom zaštite. To znači da su odstranjeni svi preslici, novija platna, lak i prljavština. Izvršeno je novo podljepljivanje, kitiranje, retuširanje i lakiranje. Okviri su također integralno popravljani. Temeljitu restauraciju slika i okvira napravio je restaurator Slavko Alač, djelatnik Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine, Konzervatorskog odjela u Splitu. Ovih dana portreti su vraćeni i ponovno izloženi u salonu obitelji Garagnin-Fanfogna u Muzeju